

A túlturistasodás Budapest bulinegyedében

Melanie Kay Smith, Olt Gergely, Csizmady Adrienne (MTA TK Szociológiai Intézet) és Pinke-Sziva Ivett (Corvinus Egyetem) írása

Az egyik leginkább vitatott téma Budapest városfejlődésében jelenleg az úgynevezett „túlturistasodás” (overtourism) a belvárosi VI. és VII. kerületben. A „túlturistasodást” a *Felelős Turizmus Partnerség* (2018) a következőképpen definiálta: „olyan turistacélpontok, ahol a vendéglátók, a vendégek, a helyiek vagy a látogatók úgy érzik, túl sok a látogató, és az életminőség a környéken vagy az élmény elfogadhatatlan mértékben leromlott”. A *Daily News Hungary* (2015) szerint a turizmus évről évre növekszik Budapesten (2013–2014 között például 5,2 százalékkal), de a turisták jelentősen kevesebbet költenek, mint Prágában. A kevés költség az „alacsony költségvetésű partiturizmus” népszerűségének tudható be, ami a „romkocsmák korán” és a virágzó Airbnb piacon alapszik.

Nemrégiben megjelent sajtójelentések szerint Budapest az ötödik leginkább túlturistasodott város Barcelona, Velence, Amszterdam és Milánó után. A negatív hatásokat leginkább a VI. és VII. kerületbeli bulinegyedben lakók érzik, ahol az éjszakai gazdaság jelentős tényező a helyi lakosság életminőségének csökkenésében.

2017-ben kérdőíves kutatást végeztünk a VI. és a VII. kerületben helyi lakók, magyar vendégek és külföldi turisták körében, hogy jobban megértsük a túlturistasodás jelenségét. Ezt kiegészítve mélyinterjúkat készítettünk a helyi társadalmi szervezetek képviselőivel, bártulajdonosokkal és alkalmazottakkal, turizmus-vendéglátás szakértőkkel mint legfontosabb érdekelttekkel.

A megfigyelések szerint a bárak átlagos látogatói a 20–30 éves korosztályból kerülnek ki, és a vendégek 70 százaléka külföldi turista (ezek az értékek változhatnak a szezontól függően). Jóval kevesebb

az (50 évesnél) idősebb fogyasztó, és a vendégek 80 százaléka a 18–40 éves korosztályból kerül ki. A bárokban dolgozókkal készült rövid beszélgetésekből kiderült, hogy a kerület a szórakozást és az alkoholfogyasztást jelenti a fiatalabb generációk számára, és hogy a turisták a romkocsmák miatt érkeznek, mert „ez Budapest egyik nevezetessége”. A megkérdezettek között valóban magasabb volt azoknak az aránya, akik a romkocsmák miatt látogattak Budapestre (60,1%), mint akik a kulturális örökség miatt érkeztek (42,7%). Emiatt az árak is jelentősen emelkedtek, és kevesebb helyi engedheti meg magának, hogy a bárokban és az éttermekben fogyasszon, vagy szívesebben mennek a kerületen kívülre. Egy alkalmazott úgy fogalmazott, hogy „néha hiányzik, hogy kapcsolatot tudjak teremteni a helyi vendégekkel. Ne érts félre, a külföldi vendégek többet fogyasztanak, mint a legtöbb magyar, de mégis” (csapos, férfi, 32 éves).

Kutatásunk szerint számos tényező vezetett a lakossági elégedetlenséghez és a túlturistasodás elleni ellenállás növekedéséhez, például a növekvő tömeg, az utcai bűnözés, a piszok és szemet, a részegség, éjszakai zaj, utcai vizelés és az emelkedő árak. Az 50 évesnél idősebbek jobban érzékelik ezt, mint a 30 alattiak, és a megkérdezett lakók 18 százaléka úgy tervezi, hogy ezek miatt a problémák miatt elköltözik a kerületből. Egy válaszadó így fogalmazott: „Nagyon szerettem ezt a környéket, de az utóbbi egy-két nyáron nagyon elszabadultak a dolgok a külföldi turistákkal kapcsolatban. Nehéz bárhová is menni éjszaka, mert annyi a részeg ember az utcákon és akkora a tömeg a kocsmákban” (grafikus, nő, 29 éves). Mások arról panaszkodtak, hogy a környék „egy nagy közvéccé lett”, hogy zavarja őket a szemetelés, a prostitúció és a hajléktalanság. A néhány megkérdezett budapesti látogató (akik nem a környéken élnek) pozitív és negatív véleményt is megfogalmazott és hozzátette: „Soha nem költöznék ide (vagy bármelyik másik belső kerületbe). Hajlandó vagyok még fél órát utazni, hogy nyugodtan tudjak aludni, szóval megértem a helyiek problémáit” (egyetemista, férfi, 24 éves). Pozitívként megemlíthető, hogy bár a lakosok úgy érzik, túl sok a

turista a környéken, keveseknek volt rossz tapasztalata turistákkal. Mindegyik csoport egyetért abban, hogy biztonságban érzik magukat Budapesten, és viszonylag biztonságban éjszaka a kerületben.

A helyzet javítása érdekében a helyiek többek között a magasabb színvonalú takarítást javasolták. Jobb közvilágítást és tömegközlekedést elsősorban a női válaszadók szeretnék, minden bizonnyal a biztonság miatt. Az idősebb és a többet költő válaszadók úgy gondolták, több taxira lenne szükség. Az idősebb válaszadók azt is megfogalmazták, hogy nagyobb rendőri jelenlétre lenne szükség, és többen támogatták közülük a vendéglátóhelyek éjszakai bezárását. A fiatalabb válaszadók inkább több éjszakai boltot és több közvécét szerettek volna látni.

Szakértői interjúinkban a kerületi kulturális vonzerejének jobb reklámozását javasolták. További szabályozást javasoltak a biztonság, a bűnözés és a feketepiac problémájának kezelésére és a lakók és a turizmus közötti jobb egyensúly megteremtésére a kerületben. Jobb párbeszédre lenne szükség az érdekelt szereplők között (mint a légi közlekedés, bárók és éttermek, magánszállások), és egy központi ügynökségre lenne szükség a desztináció menedzsmenthez és az imázs fejlesztéséhez. A kocsmatúrákat szigorúbban kéne ellenőrizni, és a sörbiciklik betiltását helyes lépésként értékelték. A turizmust pozitív irányba kellene becsatornázni. A marketingnek a vendéglátás helyett más szegmensekre kellene koncentrálnia, és elő kéne segíteni, hogy az emberek több időt töltsenek Budapesten és az ország más részein, valamint olyan fogyasztókat vonzani, akik több időt és pénzt költenek a városban (például az USA-ból és Ázsiából), ilyenek lehetnének a kulturális és egészségügyi turisták.

Jelenleg megoldásokat próbálunk találni a túlturistasodásra, például szigorúbb szabályozások

bevezetését, a turizmus koncentrációjának csökkentését úgy, hogy más környékekre is irányítják őket, vagy a turisztikai kínálat diverzifikációját az éjszakai gazdaság súlyának csökkentése érdekében. Új projektünk a Magyar Nemzeti Turizmus Ügynökséggel és a Budapesti Corvinus Egyetemmel a kulturális, kreatív és örökségturizmusra fókuszál. Jelenleg kérdőíveket kérdezzük le a városban, hogy megtudjuk, milyen kulturális és kreatív tevékenységek érdeklik leginkább a turistákat, és hogy meglátogatnának-e a belső kerületeken kívül más lokációkat is.

Legfrissebb publikációk:

Olt, G., Smith, M. K., Csizmady, A. and Pinke-Sziva (2019, megjelenés alatt) *Gentrification, Tourism and the Night-time Economy in Budapest's District VII – the Role of Regulation in a Post-Socialist Context*. Special Issue: Tourism and the Night, Journal of Policy Research in Tourism, Leisure & Events Pinke-Sziva, I., Smith, M. K, Olt, G. and Berezvai, Z. (2019) *Overtourism and the night-time economy: a case study of Budapest*. International Journal of Tourism Cities, <https://doi.org/10.1108/IJTC-04-2018-0028>

Smith, M. K., Pinke-Sziva, I. and Olt, G. (2019-forthcoming) *Overtourism and Resident Resistance in Budapest*. Tourism Planning & Development, <https://doi.org/10.1080/21568316.2019.1595705>

Smith, M. K. and Puczko, L. (2019, megjelenés alatt) *Post-Socialist Tourism Trajectories in Budapest: From Under-tourism to Over-tourism*. In Slocum, S. L. and Klitsounova, V. (eds) *Tourism Development in Post-Soviet Nations – From Communism to Capitalism*, Palgrave publishers.

Forrás: <https://tk.mta.hu/a-tulturistasodas-budapest-bulinegyedeben>

Válogatta: Fonyó Istvánné